

В. В. Гой,
аспірант, Харківський національний економічний університет

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНСЬКИХ УМОВАХ

V. Goi,
post-graduate student, Kharkiv National Economic University

SOME FEATURES OF USING FOREIGN EXPERIENCE TO STATE REGULATION OF THE INSTITUTE OF BANKRUPTCY IN UKRAINIAN CONDITIONS

У статті проведено порівняльний аналіз механізмів державного регулювання інституту банкрутства у вітчизняній і зарубіжній практиці з метою вивчення можливості їх застосування в Україні. Особливу увагу автор звертає на протиправне використання банкрутства підприємств у корисливих цілях і особливості важелів політики держави для його попередження.

This article presents a comparative analysis of state regulation mechanisms of the institution of bankruptcy in domestic and foreign practice to examine possibility of their application in Ukraine. The author pays particular attention to illegal usage bankruptcy in the mercenary purposes and features of state policy levers to prevent it.

Ключові слова: банкрутство, іноземний досвід, державне регулювання, інститут банкрутства, протиправне банкрутство.

Key words: bankruptcy, foreign experience, state regulation, institute of bankruptcy, illegal bankruptcy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

Суттєве уповільнення темпів покращання фінансово-економічних результатів діяльності українських підприємств на тлі зростання потреби в інвестуванні, внаслідок підвищення цін на енергоносії і конкурентний тиск призвело до зростання кількості неплатоспроможних підприємств в Україні.

Державне регулювання інституту банкрутства як область права та економіки в зарубіжних країнах розвивається досить динамічно. Їй притаманна постійна зміна та вдосконалення нормативних і процедурних актів у механізмі банкрутства, що не скажеш про нашу країну, де банкрутство підприємств набуло масового характеру. Інтенсивно розповсюджуються і протиправні види банкрутства, як один із найбільш результативних способів переділу власності. Висока значущість, значний накопичений досвід іноземних держав і недостатня практична розробленість проблеми банкрутства в Україні визначають безперечну актуальність цієї тематики в сучасних українських умовах.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні питання щодо інституційних позицій устрою економічної системи, державного регулювання економіки вивчали такі вчені, як О. Амосов, В. Бакуменко, В. Воротін, В. Дорофійенко, Г. Губерна, А. Дегтяр, Т. Дудін, Г. Козаченко, В. Князев, О. Мордвінов, Е. Панченко, О. Поважний, В. Рижих, В. Шамрай, В. Юрчишин та ін. Проблемам правового регулювання інституту банкрутства присвятили свої праці такі науковці, як О. Бірюков, А. Бушев, А. Вікулін, Л. Воронова, В. Джунь, О. Дзера, В. Степанов, М. Тітов, Л. Фединак, та ін. Значний внесок у вирішення проблем, що стосуються аналізу діяльності та визначення ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання, зробили зарубіжні вчені З. Боді, Р. Брейлі, Р. Вестерфілд, Б. Джордан, Е. Долан, С. Майєрс, Р. Мертон, С. Росс, Е. Хелферт, Р. Холт.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідженню проблем інституту банкрутства у спеціальній науковій літературі приділялася велика увага, однак мало розглядається можливість використання

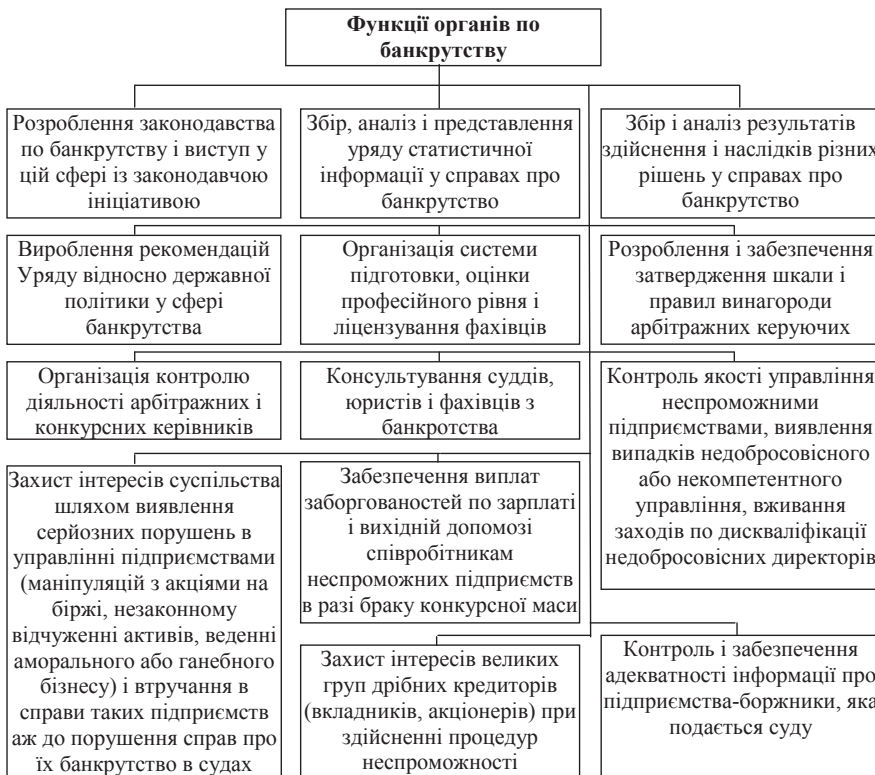

Рис. 1. Функції органів по банкрутству в зарубіжних країнах

іноземного досвіду державного регулювання банкрутств підприємств в українських умовах, зокрема протиправних банкрутств.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою даної статті є розгляд та порівняльний аналіз регулювання банкрутства з боку державних органів у зарубіжних країнах та можливості використання іноземного досвіду державного регулювання банкрутства підприємств в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інститут банкрутства є одним з інститутів ринкової економіки. Він включає в себе набір інструментів (елементів), які спрямовані на вирішення тих завдань і досягнення тих цілей, заради яких цей інститут існує.

Основна мета застосування інституту банкрутства — відновлення платоспроможності підприємства-боржника, повернення його до нормальної господарської діяльності, відновлення в як повноправного учасника цивільного обороту.

Однак, як показує практика, за час формування і розвитку в Україні ринкових відносин цей інститут, на превеликий жаль, так і не став ефективним засобом "економічної реабілітації" учасників цивільного обороту. У той же час інститут неспроможності (банкрутства) використовується часто в протизаконних цілях. Розглядаючи способи і форми зловживання інститутом банкрутства, в даний час слід зазначити, що вони досить різноманітні і широко поширені. Механізм вчинення злочинів чітко налагоджений.

Як свідчить практика більшості країн з розвинутою ринковою економікою (США, Канада, Австралія, Швеція, Нідерланди та інші), наявність спеціально створеного державного органу з питань банкрутства є необхід-

ним елементом при проведенні процедур банкрутства. У деяких країнах функції цих органів іноді виконують органи прокуратури, судової влади та інші органи публічної влади. Але в будь-якому випадку, сфера банкрутства або фінансової неспроможності підприємств не залишається поза увагою держави.

Можна виділити функції державних органів по банкрутству у зарубіжних країнах, які часто зустрічаються (рис. 1).

Так в Австралії державним органом з питань банкрутства є державна Комісія з корпоративних справ, яка має такі повноваження: аналізувати фінансовий стан підприємств, які проходять у справах про банкрутство; забезпечувати достовірність інформації про боржника; робити висновки про відповідальність керівників боржника за доведення підприємства до банкрутства; дискваліфікувати винних керівників самостійно [1, с. 20]. У США існує багаторічний багатий досвід державного регулювання банкрутств. З 1934 р. роль державного органу з питань банкрутства почала виконувати Ко-

місія по біржам і цінним паперам уряду США. На сьогодні в Сполучених Штатах справи про банкрутство законодавчо регулюються на федеральному рівні Кодексом законів про банкрутство. Окремі штати не мають законодавчих повноважень у частині банкрутства. Судочинство у процедурах банкрутства в США здійснюють федеральні суди, у справах про банкрутство — спеціалізовані суди, що входять до складу федеральних окружних судів США.

Спеціальний орган, що займається адміністративним управлінням справ про банкрутство, входить до складу міністерства юстиції і називається Виконавче бюро федеральних керуючих США. Воно виступає як наглядач за процедурою банкрутства від імені генерального прокурора США. Його члени, федеральні керуючі керівники, є службовцями федерального уряду і призначаються генеральним прокурором [2, с. 41].

У Швеції державний орган із банкрутства об'єднаний в єдину систему з податковою службою і органами судового виконання і діє в сумісній компетенції Міністерства фінансів і Міністерства юстиції. Цей орган, що має відділення у всіх провінціях країни, контролює і регулює здійснення процедур банкрутства. Повноваження його такі:

- вироблення і контроль здійснення державної політики в сфері банкрутства;
- консультавання судів, що займаються процедурами неспроможності;
- підготовка, ліцензування, консультавання арбітражних керуючих;
- консультавання кредиторів при здійсненні процедур банкрутства;
- контроль рівня оплати конкурсних керівників, доплата за послуги цих фахівців у разі нестачі ресурсів у підприємства-боржника;
- контроль дотримання інтересів забезпечених кредиторів;

— здійснення публікацій про визнання підприємств банкрутами.

У Великобританії роль державного органу з банкрутства виконує Служба банкрутства, яка входить до системи Міністерства торгівлі та промисловості. Функції цієї Служби такі:

— розробка рекомендацій Уряду відносно політики в галузі банкрутства;

— аналіз фінансового стану і контроль фінансової діяльності всіх фізичних і юридичних осіб, стосовно яких у суді порушено справу про неспроможність (банкрутство), з метою виявлення вірогідних причин банкрутства боржника і збитків, що зазнані ним;

— здійснення функцій арбітражного керуючого у справах, що представляють суспільний інтерес;

— здійснення функцій конкурсного керуючого у справах, за якими активів підприємства, що піддається процедурі банкрутства, не вистачає для оплати незалежного професіонала;

— виявлення кримінальних порушень у справах про неспроможність (банкрутство) і порушення в судах справ про судове переслідування відповідних осіб (керівників боржників або арбітражних керуючих);

— ліцензування і регулювання діяльності фахівців;

— виявлення причин подання заяви про банкрутство керівниками боржника;

— перевірка документації будь-якої компанії у разі надходження скарг від клієнтів, партнерів або громадськості [3, с. 120].

У Росії функції спеціального органу з питань банкрутства виконує Федеральна служба Росії з фінансового оздоровлення і банкрутства, яка є федеральним органом виконавчої влади, що здійснює виконавчі, контрольні, дозвільні, регулюючі і організаційні функції, передбачені законодавством Російської Федерації про фінансове оздоровлення і неспроможність організацій. Цей орган:

— розробляє і реалізує заходи щодо фінансового оздоровлення і реструктуризації неплатоспроможних організацій; проводить державну політику із запобігання банкрутства осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність відповідно до цивільного законодавства, а також забезпечує умови реалізації процедур банкрутства;

— виконує повноваження державного органу у справах про банкрутство і фінансове оздоровлення, а також органу, уповноваженого забезпечувати захист інтересів Російської Федерації при вирішенні питань про неспроможність (банкрутство) організацій;

— розробляє і реалізує заходи щодо забезпечення аналізу фінансового стану організацій;

— веде облік платоспроможності великих, а також економічно або соціально значущих організацій, формує переліки таких організацій, аналізує їх фінансовий стан і представляє в Уряд Російської Федерації пропозиції щодо фінансового оздоровлення вказаних організацій;

— організовує в установленому порядку залучення необхідних фінансових коштів для реалізації заходів щодо реструктуризації і фінансового оздоровлення неплатоспроможних організацій, зокрема зарубіжних інвесторів; бере участь у справі про банкрутство боржника і здійснює відповідні процесуальні права при розгляді справ про неспроможність (банкрутство);

— забезпечує за запитами арбітражного суду або за зверненнями кредиторів реалізацію процедури відбору арбітражного керівника за наявності декількох запропонованих кандидатур;

— аналізує фінансовий стан організацій-боржників і оцінює їх платоспроможність, який є структурним підрозділом центрального апарату Міністерства економіки [4, с. 288].

Не всі країни мають спеціальний державний орган з питань банкрутства. До таких країн належить Італія, Німеччина, Нідерланди, Франція, Бельгія та інші.

У Нідерландах розгляд справ щодо банкрутства контролюється Окружними судами. У кожній конкретній справі вони призначають суддів по банкрутству. Суддя по банкрутству має право допитувати свідків, виносити накази про опитування або дослідження експертів, наприклад бухгалтерів, і пропонувати повному складу суду винести ухвалу про затримання не бажаного співробітника з судом боржника або члена правління боржника. Крім того, Окружний суд призначає конкурсного довірчого керуючого (куратора). Конкурсний довірчий керуючий управляє майновою масою боржника під контролем судді по банкрутству [5, с. 501].

У Бельгії участь держави в процедурі банкрутства в особі своїх органів досить обмежена. Законодавці цієї країни прагнули до того, щоб система банкрутства була побудована на судовій, а не на виконавчій владі. Проте держава не повністю усунена від участі в процедурах — її інтереси представляє прокуратура. В такому випадку держава, коли це необхідно, вважається рядовим кредитором, і її інтереси беруться до уваги з урахуванням усіх покладених привілеїв [6, с. 13].

В Італії не існує спеціального органу виконавчої влади, що займається питаннями банкрутства. Відповідно до Закону про банкрутство державні органи влади не втручаються в процедуру банкрутства.

У Німеччині справи про банкрутство та неспроможність розглядаються виключно у судовому порядку. Роль судів у справах про неспроможність виконують місцеві суди. До компетенції місцевих судів входить нагляд за діяльністю конкурсних керуючих, складання переліку всіх юристів компетентних і правомочних на здійснення процедур банкрутства [7, с. 14; 11, с. 15].

Законодавство про банкрутство передбачає як процедури реабілітації неспроможного боржника, так і його банкрутства (примусової ліквідації).

Можна виділити декілька функцій, що часто зустрічаються, і повноваження Державних органів по банкрутству зарубіжних країн:

— розроблення законодавства про банкрутство і вступ в цій сфері із законодавчою ініціативою;

— збір, аналіз і представлення Уряду статистичної інформації про справи про неспроможність;

— збір і аналіз результатів здійснення і наслідків різних рішень у справах про банкрутство;

— вироблення рекомендацій Уряду відносно державної політики у сфері неспроможності;

— організація системи підготовки, оцінки професійного рівня і ліцензування фахівців з банкрутства;

— розроблення та забезпечення утвердження шкали і правил винагороди арбітражних керуючих;

— організація контролю діяльності арбітражних керівників [9].

Як показує практика більшості країн з розвинутою ринковою економікою (США, Канада, Великобританія, Австралія, Швеція, Нідерланди і ін.), одним з ключових елементів сучасної системи банкрутства є наявність спеціального Державного органу (відомства) з конкретними обов'язками у питаннях банкрутств, здатного контролювати дії законодавства і представляти відповідні рекомен-

дації уряду відносно дій останнього в даній області (іншими ключовими елементами системи неспроможності є законодавство, інститут фахівців, судова система і розуміння необхідності банкрутства в суспільстві) [8, с. 111].

Основна тенденція державного регулювання банкрутства в США, Німеччині, Франції, Японії, Росії полягає в створенні механізмів, направлених на відновлення платоспроможності боржників. Тим часом, при загальній спрямованості, кожна країна використовує свій інструментарій для скорочення загального числа банкрутств [10].

Що стосується протиправних банкрутств, то у світовій практиці ці банкрутства, у більшості випадків, не регулюються законодавством про банкрутство. Ця функція належить до компетенції кримінального права.

Кримінальне законодавство диференціює окремі злочинні дії на такі, які можуть привести до порушення інтересів кредиторів (приховування майна, документів і т.д.), а також умисне злочинне використання боржником методів протиправних банкрутств з метою ухилення від виконання зобов'язань перед кредиторами. Злочинні дії можуть відбуватися як до початку процедури банкрутства так і згодом.

Система покарань за кримінальні злочини у цій сфері включає в себе як адміністративні (звільнення, заборона на певні види діяльності тощо), так і кримінальної відповідальності (штрафи і тюремне ув'язнення). Система виявлення протиправних банкрутств та система відповідальності суб'єктів господарювання за їх використання з метою наживи має бути побудована в залежності від ступеня ризику цього негативного явища для економіки країни.

Світова практика показує, що зазвичай досить важко визначити формальні елементи протиправних банкрутств як умисні дії, особливо в країнах з ринком, де важко розмежувати дії злочинні від дій, які виглядають як негативний вплив непрофесійності посадових осіб або як таких, які були спровоковані неосвоєним ринком чи високим рівнем його монополізації.

Більш ефективна практика недопущення фіктивного та умисного банкрутства в розвинених країнах залежить від багатьох факторів, які створюють несприятливі умови для такого роду правопорушень і включає в себе всі механізми: правові, економічні, організаційні, традиції бізнесу, суспільне становище.

Система виявлення і запобігання протиправним банкрутствам зазвичай включає в себе безліч підсистем, а саме: спеціальні процедури досудового нагляду; процедурні важелі: чітка регламентація процедур, гарантійне дотримання права на апеляцію, незворотність покарання і т.д.; спеціалізований державний контроль; гласність і прозорість процедур і рішень.

У процесі аналізу світового досвіду зроблені наступні висновки, які будуть важливі для будівництва в Україні ефективної системи виявлення та профілактики протиправних банкрутств:

— вибір механізмів запобігання протиправним банкрутствам повинен бути заснований на специфікації корисливих цілей, для досягнення яких використовується метод протиправного банкрутства;

— при виявленні ознак протиправного банкрутства, обов'язково потрібно перевіряти наявність формальних елементів халатності, які теж могли послужити причиною банкрутства;

— ступінь кримінальної відповідальності за порушення у сфері банкрутства визначається ступенем впливу цих негативних явищ на економіку;

— неможливо ефективно протистояти подібним правопорушенням окремими неузгодженими заходами, по-

трібний комплексний підхід, що створить несприятливі умови для зародження цих злочинів в економіці.

При виборі механізмів запобігання протиправним банкрутствам в Україні слід брати до уваги наступні особливості. По-перше, структура корисливих інтересів що задовольняється шляхом подібного роду банкрутства кардинально відрізняється від практики розвинутих країн. Типові корисливі інтереси використання банкрутства в Україні включають в себе: захоплення державної власності (тіньова приватизація), переділ власності (рейдерство), видалення конкурентів, уникнення виконання зобов'язань перед кредиторами. По-друге, наявність потужних мотивацій для використання протиправного банкрутства, а саме: отримати більш високий дохід (за допомогою більш дешевих способів отримання права власності на активи, за рахунок розширення ринкової ніші і т.д.); компенсувати неможливість досягнення цілей законними методами через відсутність державних активів у результаті приватизаційного паралічу, відсутність вільного обігу акцій на фондових біржах, де створюється перерозподіл прав власності; високе податкове навантаження у діловому світі і т.д. По-третє, доступність зазначених методів для використання. В Україні немає працюючої системи для виявлення протиправних банкрутств та моніторингу неспроможності. Система кримінальної відповідальності за подібного роду банкрутства теж не працює. Ставлення суспільства до таких кримінальних дій цілком лояльне. По-четверте, доступність інструментів для реалізації протиправного банкрутства, зокрема, тіньової економіки і тотальної корупції.

Перелік цих особливостей рішуче демонструє підвищену потребу України у створенні середовища, яке не буде допускати використання подібних банкрутств.

Для досягнення поставленої мети необхідно, щоб юридичні норми встановлювали процедуру банкрутства, яка характеризується максимально чіткими вимогами; впевненістю у критеріях, що застосовуються, і автоматизмі прийняття рішень. Свобода вибору у прийнятті рішень, які є традиційними для розвинених країн, в даний час неминуче перетворюється на канал корупції в Україні. Також необхідно встановити "реальну" відповідальність за фіктивне банкрутство і доведення до банкрутства. Кримінальний кодекс України передбачає спеціальні заходи покарання за протиправні банкрутства (штрафи і тюремне ув'язнення), однак система відповідальності не використовується. Законодавством не передбачено переліку навмисних дій, які б стали основою для віднесення їх до категорії злочинів.

Не менш важливим напрямом роботи у цій сфері має бути створення системи для виявлення елементів протиправного банкрутства: методів моніторингу, процедур перевірки. В даний час функції виявлення елементів банкрутства здійснюються Управлінням з питань банкрутства при Міністерстві юстиції України, але тільки за запитом суду і щодо підприємств, в яких частка держави у статутному капіталі перевищує 25%. Їх частка в загальному числі підприємств, щодо яких було розпочате провадження з банкрутства у суді, не досягає навіть 5%.

Вибір важелів для попередження протиправних банкрутств, повинен виходити із специфіки корисливих інтересів зацікавлених у банкрутстві осіб. Для попередження і викорінення спроб тіньової приватизації через банкрутство, держава має діяти у двох напрямках. Якщо підприємство перебуває в процесі банкрутства, то потрібно повністю виключити можливість використання майна для погашення заборгованості, а також виключити можливість некон-

курентних способів передачі майна, майнових комплексів та корпоративних прав. Для цього, необхідно урегулювати процедури оцінки вартості, а саме при відчуженні будь-якого майна будь-яким чином, його оцінка має проводитись в обов'язковому порядку, і тільки суб'єктом оціночної діяльності з подальшою рецензією звіту відповідно до Закону України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні", а також подальшим погодженням цього звіту у відомстві, до якого належить дане підприємство чи у ФДМУ.

У випадку управління об'єктами державної власності — виникнення неплатоспроможності державного підприємства повинно автоматично приводити до досудової санації і, якщо така санація є необґрунтованою, то потрібно негайно передавати таке підприємство на приватизацію.

Необхідно посилити громадський контроль за рахунок збільшення прозорості та гласності процедури банкрутства з урахуванням вимог конфіденційності. У розвинених країнах неурядові ініціативи роблять значний тиск, здійснюючи додатковий контроль.

Як свідчить світовий досвід, розвинені країни розробляли механізми саморегулювання бізнесу у формах, доступних для суспільства протягом декількох десятиліть. В останні роки політика соціально-відповідального бізнесу набула значного поширення. Але в Україні цей рух підтримується тільки окремими компаніями-ініціаторами. Держава досі стоїть осторонь.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗРОБОК

У статті проведено порівняльний аналіз механізмів державного регулювання неспроможності та банкрутства у вітчизняній і зарубіжній практиці та обґрунтовано можливість використання іноземного досвіду для державного регулювання інституту банкрутства України.

На відміну від української практики, у зарубіжних країнах інститут банкрутства розглядається як один з елементів державної економічної політики і спрямований на оздоровлення як окремих господарюючих суб'єктів, так і національної економіки в цілому.

Як показує проведене дослідження, в країнах з розвинутою ринковою економікою ступінь втручання держави в діяльність підприємств набагато менший, ніж в Україні, і носить переважно непрямий характер, а акцент у системах банкрутства сьогодні зміщується у бік застосування реабілітаційних процедур. В Україні же спостерігається прямо протилежний "ухил": замість максимального використання процедур фінансового оздоровлення як ефективного способу виходу підприємства з важкого фінансового становища, в українській реальності відбувається повне перепрофілювання виробництва, завдяки переважному застосуванню ліквідаційних процедур.

Література:

1. Боровські М. Над Україною нависло банкрутство / М. Боровські, А. Кюнленц // Іноземна преса про Україну. — 2009. — № 15. — С. 20.
2. Пянтковський В.Л. Особливості регулювання санації державних підприємств / В.Л. Пянтковський // Формування ринкових відносин в Україні. — 2006. — № 10. — С. 40—44.
3. Пінк Ф. Професія фахівця з питань банкрутства та законодавство у Великобританії / Ф. Пінк; [пер. з англ. О.Г. Тарасенко]. — К.: Преса України, 2000. — С. 117—131.

4. Бірюков О.М. Транскордонні банкрутства: проблеми і шляхи розв'язання: [монографія] / О.М. Бірюков. — К.: Вид-во видавничо-поліграфічний центр Київський університет. — 2008. — 318 с.

5. Щербина В.С. Господарське право. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 653 с.

6. Безсмертна Н.В. Підприємницьке право. — К.: Істина, 2005. — 448 с.

7. Вышинский А.Я. Вопросы теории государства и права / А.Я. Вышинский. — М.: Государственное издательство юридической литературы, 1949. — 424 с.

8. Джуль В.В. Институт неспроможності; світовий досвід розвитку та особливості становлення в Україні: [монографія] / В.В. Джуль. — К.: Юридическая практика, 2006. — 384 с.

9. Електронний ресурс: <http://www.bankrot.by/oa/685>

10. Електронний ресурс: http://www.for-expert.ru/articles/pravo_economica-1-2006.shtml

11. Афанасьев Р.Г. Проблеми правового регулювання банкрутства за законодавством України: автореф. дис. канд. юрид. наук.: спец. 12.00.04 "Господарське право; господарський процес". — Д., 2001. — 20 с.

References:

1. Borovs'ki, M. (2009), " Bankruptcy are hanging over Ukraine ", *Inozemna presa pro Ukrainu*, vol. 15, pp. 20—21.

2. Piantkovs'kyj, V.L. (2006), "Features of readjustment regulation of state enterprises", *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 10, pp. 40—44.

3. Pink, F. (2000), *Profesiia fakhivtsia z pytan' bankrutstva ta zakonodavstvo u Velykobrytanii* [Profession a specialist on bankruptcy and law in the UK], *Presa Ukrainy*, Kyiv, Ukraine.

4. Biriukov, O.M. (2008), *Transkordonnii bankrutstva: problemy i shliakhy rozv'iazannia* [Cross-border bankruptcies: issues and solutions], *Vydavnytstvo vydavnycho-polihrafichnyj tsentr Kyivs'kyj universytet*, Kyiv, Ukraine.

5. Scherbina, V.S. (2006), *Hospodars'ke pravo* [Commercial Law], *Yurinkom Inter*, Kyiv, Ukraine.

6. Bezsmertna, N.V. (2005), *Pidprijemnyts'ke pravo* [Commercial Law], *Istyna*, Kyiv, Ukraine.

7. Vyshinskii, A.Ya. (1949), *Voprosy teorii gosudarstva i prava* [Questions of theory State and Law], *Gosudarstvennoe izdatel'stvo yuridicheskoi literatury*, Moscow, USSR.

8. Vyshinskii, A.Ya. (2006), *Instytut nespromozhnosti; svitoviy dosvid rozvytku ta osoblyvosti stanovlennia v Ukraini* [The Institute of insolvency: international experience and peculiarities of development in Ukraine], *Yurydycheskaia praktyka*, Kyiv, Ukraine.

9. Information and analytical portal BY/Bankruptcy (2013), "Some aspects of state regulation of bankruptcy in countries with developed market economies", available at: <http://www.bankrot.by/oa/685> (Accessed 20 September 2013).

10. For-Expert.ru — non-commercial Internet information project (2013), "State regulation of bankruptcy", available at: http://www.for-expert.ru/articles/pravo_economica-1-2006.shtml (Accessed 20 September 2013).

11. Afanas'iev, R.H. (2001), "Problems of legal regulation of insolvency under the law of Ukraine", Ph.D. Thesis, Commercial law, commercial litigation, Institute of Economic and Legal Research of NAS of Ukraine, Donetsk, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2013 р.